

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Чаплинського Костянтина Олександровича на дисертацію Степанченка Андрія Володимировича «Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність дослідження. Криміналізація суспільства, ускладнення структури та характеру злочинних проявів викликає нагальну потребу у перегляді підходів до функціонування системи правоохоронної діяльності, забезпечення ефективності розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, його належного криміналістичного забезпечення. Це вимагає не лише оновлення інструментарію та технологій, що застосовуються в правоохоронній сфері, а й підвищення результативності діяльності органів правозастосування. Вирішення зазначених завдань покладається не лише на представників правоохоронних органів, а й на науковців, які мають забезпечити теоретичне підґрунтя та методологічну підтримку реформ у цій сфері діяльності.

У сучасному суспільстві, що характеризується стрімкими змінами у соціально-економічній сфері, вкрай необхідними є ґрунтовні наукові дослідження, які б сформували цілісне бачення системи протидії кримінальним проявам, й зокрема – у сфері господарської діяльності. Окрему увагу в контексті протидії злочинності привертає сфера господарської діяльності, яка в умовах сучасної економіки стає дедалі більш вразливою до криміногенних чинників. Особливої актуальності набуває питання розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Це передбачає потребу в системному дослідженні щодо нейтралізації всіх чинників, що унеможливають вирішення завдань кримінального провадження. На підставі такого аналізу необхідно

сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення як кримінального процесуального, так і криміналістичного інструментарію, спрямованого на підвищення ефективності досудового розслідування та судового розгляду у справах цієї категорії.

Беручи до уваги складність розглядуваної тематики, частку таких правопорушень у загальній структурі злочинності, а також комплексних суспільно небезпечних наслідків, слід констатувати: досі відсутні комплексні наукові підходи до вирішення проблеми. Йдеться не лише про наукове обґрунтування реалізації таких механізмів, але й про створення дієвих інструментів для їх реального застосування в межах правозастосовної практики.

Слід засвідчити, що попри численні напрацювання українських правників, досі комплексних досліджень, враховуючи сучасні вимоги воєнного стану в Україні, що стосуються проблематики розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, проведено не було. Відсутність комплексних досліджень у цій сфері вказує на необхідність подальшого наукового аналізу та розроблення ефективних методик для забезпечення справедливого кримінального судочинства. Виходячи з цього, обрана тема дисертаційного дослідження є актуальною і вже тривалий час потребувала свого розроблення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII; положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020), Стратегії воєнної безпеки України (Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021); Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 № 273/2023); Національної економічної стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179); Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220), Стратегії інтегрованого

управління кордонами на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 687-р); Плану реалізації зовнішньополітичної діяльності України (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.04.2023 №327-р.); тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022–2026 роки (наказ МОН України від 03.02.2022 № 109); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21.05.2024 № 326); Основних напрямів наукових досліджень Науково-дослідного інституту публічного права на 2021–2025 рр.

Структура та зміст роботи. Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які об'єднали одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У **вступі** автором визначено актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, сформульовано мету роботи, що знайшла свою конкретизацію у відповідних завданнях, визначено новизну отриманих результатів, обґрунтоване їх наукове і практичне значення для розвитку наук кримінально-правового циклу, зокрема, криміналістики та вдосконалення правозастосовної практики, освітнього процесу. Визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наведено дані про апробацію результатів дослідження, наукові публікації здобувача тощо.

Перший розділ дисертації «Теоретико-правові засади дослідження криміналістичної характеристики та особливостей розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» має три підрозділи, формує теоретико-правове підґрунтя роботи. Даний розділ присвячено питанням розвитку наукових досліджень щодо криміналістичної характеристики та особливостей розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 1.1), визначенню правових засад криміналістичної характеристики та розслідування незаконного використання з

метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 1.2), характеристиці міжнародного досвіду розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 1.3).

У результаті проведених досліджень автором слушно зауважено, що вчені досліджували питання, за якими статтями КК України до 2022 року, до доповнення законодавства спеціальною нормою – ст. 201-2 КК України, кваліфікувалися кримінально протиправні дії з незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Ідеться про дослідження щодо розслідування таких кримінально протиправних дій, як: шахрайство (ст. 190 КК України) (С. С. Чернявський); заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК України) (Н. О. Антонюк); легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом (ст. 209 КК України) (Л. І. Аркуша, В. П. Головіна, В. А. Журавель, О. В. Халін) та ін. Вказані наукові роботи вітчизняних вчених стали теоретичним підґрунтям для наукового дослідження (підрозділ 1.1).

Підсумовано, що завдання щодо формування криміналістичної характеристики та виокремлення особливостей розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги узгоджуються з нормативно-правовими актами України, державними й відомчими програмами. У межах дослідження сформовано правову основу окресленої діяльності (підрозділ 1.2). Акцентовано увагу на тому, що міжнародні стандарти розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, ґрунтуються на положеннях багатосторонніх міжнародних договорів щодо співробітництва у кримінальному провадженні (підрозділ 1.3).

Другий розділ «Криміналістична характеристика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» містить чотири підрозділи, у яких визначено інформаційну модель кримінального правопорушення та визначено кореляційні зв'язки між її елементами. Даний розділ присвячено з'ясуванню предмету посягання в структурі криміналістичної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 2.1), визначенню способу вчинення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 2.2), висвітленню обстановки вчинення та слідової картини (підрозділ 2.3), характеристиці особи правопорушника, що вчиняє незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 2.4).

У підсумку, криміналістичну характеристику незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги визначено як інформаційну модель, що охоплює систему ознак певного виду (групи) кримінальних правопорушень, які посягають на сферу благодійництва, і визначає алгоритм дій слідчого щодо встановлення її елементів: предмета посягання, способу вчинення кримінального правопорушення, обстановки та слідової картини події, особи правопорушника.

Третій розділ «Особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» містить чотири підрозділи, у яких розкрито аспекти практичної діяльності щодо розслідування зазначеного кримінального правопорушення.

Схарактеризовано криміналістичні ситуації розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 3.1), розкрито особливості проведення окремих слідчих (розшукових) дій (підрозділ 3.2), висвітлено

особливості проведення судових експертиз (підрозділ 3.3), з'ясовано особливості взаємодії слідчого з правоохоронними органами та іншими суб'єктами під час розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 3.4).

Здобувачем обґрунтовано використання ситуаційного методу як методу пізнання при побудові криміналістичної характеристики та визначенні особливостей розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Адже ситуаційний метод відображає унікальність кожної ситуації, що складається, але із урахуванням повторюваності, схожості загальних рис і елементів, що створює умови для їх типізації, як наукового рівня узагальнення.

Підкреслено ще один практичний вираз – це формування алгоритмів вирішення типових слідчих ситуацій, побудова алгоритмів процесуальних дій, оперативно-розшукових заходів, у тому числі з використанням комп'ютерних програм та інших можливостей криміналістичної техніки та методів кримінального аналізу.

З огляду на викладене, можемо зауважити, що поставлені у дисертації мета і завдання вирішено, а основні результати – висвітлено у розгорнутих та аргументованих висновках.

Наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Викладені у роботі А.В. Степанченка положення є науково обґрунтованими і стосуються всіх проблем, охоплених темою дисертації. Це забезпечено завдяки логічно визначеним об'єкту та предмету дослідження, правильно та коректно застосованому методологічному апарату, правильно підібраній дослідницькій базі, теоретична частина якої полягає у всебічному та ґрунтовному аналізі наукових праць вітчизняних вчених у галузі криміналістики, кримінального процесу, кримінального права, обраній емпіричній базі, котру становлять матеріали слідчої та судової практики,

узагальнення анкетування й інтерв'ювання працівників правоохоронних органів, аналітичних і статистичних матеріалів.

Новизна представлених теоретичних результатів, проведених здобувачем досліджень. Автор провів наукове дослідження, в якому комплексно, з використанням методів наукового пізнання, з урахуванням новітніх досягнень теорії та практики сучасної науки, сформував криміналістичну характеристику, виокремив теоретичні засади та надав практичні рекомендації щодо особливостей розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги за сучасних умов.

Серед основних розроблених положень, що розв'язують конкретні наукові завдання, мають характер концептуальних і відповідають критеріям наукової новизни, слід відмітити такі:

вперше:

– сформовано криміналістичну характеристику незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги як науково розроблену парадигму дослідження криміналістичної сутності вказаних кримінальних правопорушень – їх діяльнісного (функціонального) та слідового (інформаційного) аспектів з метою формування вихідної бази для побудови криміналістичної методики їх розслідування, формування відповідного теоретико-методологічного інструментарію і практичних рекомендацій для практичної діяльності органів досудового розслідування відповідно до складових: предмет посягання, спосіб вчинення, обстановка, слідова картина та особа правопорушника;

– визначено систему типових криміналістичних ситуацій розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, які виникають як у процесі вчинення кримінального правопорушення, так і під час його розслідування. Класифіковано криміналістичні ситуації на групи залежно від сфери їх виникнення та діяльності суб'єктів – у сфері реалізації протиправної діяльності,

оперативно-розшукової діяльності, кримінальної процесуальної діяльності, криміналістичної діяльності;

– обґрунтовано теоретичні положення й практичні рекомендації щодо застосування заходів міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні, що виражається у формі створення та діяльності спільних слідчих груп за умови розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги транснаціонального характеру;

удосконалено:

– систему нормативно-правових актів, що визначають правові засади криміналістичної характеристики та забезпечують правове регулювання розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги відповідно до таких груп: а) визначають інститут благодійництва та надання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги як інституту соціальної та правової держави, регламентують порядок реалізації відповідної процедури; б) закріплюють кримінальну відповідальність за дії з незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги та засади кримінального провадження за даними фактами; в) регламентують діяльність уповноважених органів та інших компетентних суб'єктів щодо виконання завдань кримінального провадження за даних умов; г) регламентують окремі аспекти реалізації кримінального провадження (особливості взаємодії, використання спеціальних знань); д) визначають особливості кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення та засади кримінального провадження за умов воєнного стану в Україні;

– характеристику предмета кримінального правопорушення в кримінальних провадженнях щодо незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або

безоплатної допомоги, якими є: продовольство, санітарно-гігієнічні засоби, лікарські засоби й медичні вироби, одяг/взуття, технічні засоби, транспортні засоби, паливо тощо, за умови відповідності Порядку пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.2023 № 953, та дотримання інших вимог щодо оформлення товарів (предметів) гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги;

– обґрунтування способів незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги відповідно до таких форм реалізації: продаж товарів чи предметів гуманітарної допомоги, тобто будь-яка їх оплатна передача; використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, тобто розпорядження ними в будь-який спосіб не за фактичним цільовим призначенням; укладання будь-яких інших правочинів щодо розпорядження будь-чим із зазначеного вище;

– положення щодо обставини вчинення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, відповідно до реалізації протиправних дій у сферах суспільних відносин: надання допомоги підрозділам Збройних Сил України, правоохоронним органам, іншим державним органам, які належать до складу сектору безпеки й оборони України, а також для використання військовослужбовцями з метою забезпечення проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, іншим військовим формуванням; надання допомоги органам державної влади під час дії правового режиму воєнного стану для сприяння обороноздатності й мобілізаційній готовності країни, захисту населення; надання допомоги громадянам, які постраждали внаслідок війни, та іншим вразливим категоріям громадян;

– характеристику особи правопорушника, що вчиняє незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, відповідно до груп ознак: біологічних,

соціальних, ознак спеціального суб'єкта та наявності співучасті під час вчинення кримінального правопорушення;

дістали подальший розвиток:

– визначення стану наукового дослідження проблематики розслідування кримінальних правопорушень у сфері незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги з виокремленням питань для першочергового опрацювання (формування криміналістичної характеристики, розробка криміналістичної методики розслідування, врахування особливостей розслідування за умов воєнного стану; забезпечення взаємодії на державному та міжнародному рівнях);

– твердження щодо системи типових слідчих ситуацій розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги відповідно до їх класифікації: за формою виразу (об'єктивна, суб'єктивна); за ступенем інформаційної визначеності (проста та складна); за ступенем збігу цілей в учасників розслідування (конфліктна й безконфліктна); за ступенем складності організаційних питань (організаційно упорядкована, організаційно неупорядкована); за кількістю елементів, що визначають характер слідчої ситуації (комплексні, спрощені слідчі ситуації);

– теоретичні положення й практичні рекомендації щодо реалізації взаємодії під час розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги на таких рівнях: підрозділу (у складі слідчо-оперативної групи з окремими працівниками (оперативний працівник, спеціаліст-криміналіст)); відомчому рівні взаємодії (НПУ, БЕБ, НАБУ, ДБР); міжнародному рівні взаємодії (спільні слідчі групи);

– обґрунтування тактики обшуку, огляду та допиту як найбільш поширених слідчих (розшукових) дій, які проводяться під час розслідування

незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги;

– теоретичні положення та практичні рекомендації щодо призначення та проведення найбільш поширених видів судових експертиз під час розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, а саме: криміналістичних (почеркознавчої, технічної експертизи документів, експертизи зброї, трасологічної), а також судової економічної, товарознавчої, комп'ютерно-технічної експертиз.

Практичне значення отриманих результатів. Науково обґрунтовані дослідження, викладені в роботі, становлять науковий і практичний інтерес, упроваджені у практичну діяльність і використовуються у:

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень щодо незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (акт Головного слідчого управління Національної поліції України № 83217-2025);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін з кримінального процесу та криміналістики, підготовки навчально-методичних праць (акт Національної академії внутрішніх справ від 29.05.2025 № 96 о/п);

– *науково-дослідній діяльності* – для подальшого дослідження питань розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (акт Національної академії внутрішніх справ від 29.05.2025 № 97 н/д).

Вищевикладене є підставою для загальної позитивної оцінки дисертації Степанченка А. В. «Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» як самостійного наукового дослідження з актуальної і важливої для науки криміналістики проблеми.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Результати дослідження повною мірою відображено в публікаціях, оприлюднених у фахових наукових виданнях України, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, зокрема, це чотири статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття в іноземному науковому виданні, чотири тези наукових доповідей, опубліковані за результатами участі в міжнародних науково-практичних конференціях.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами аналізу роботи порушень вимог академічної доброчесності не встановлено, під час використання в роботі наукових результатів, ідей, думок і матеріалів інших авторів, здобувачем здійснено посилання на їх публікації.

Реального або потенційного конфлікту інтересів у офіційного опонента щодо здобувача, його наукового керівника й інших членів разової спеціалізованої вченої ради немає.

Позитивно та високо оцінюючи проведене дисертантом дослідження, необхідно звернути увагу на наявність окремих положень, що можуть бути предметом для дискусії під час публічного захисту дисертації, серед яких:

1. Висвітлюючи різні аспекти розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, здобувач виокремлює його початковий, наступний та заключний етапи (зокрема, за змістом підрозділів 1.1, 3.1 та ін.). Однак, автором не приділяється уваги їх тлумаченню. Зважаючи, що дане питання є дискусійним, й думки вчених щодо визначення етапів розслідування різняться, під час прилюдного захисту дисертації здобувачу доцільно висловити свою думку з даного питання.

2. Розглядаючи особу правопорушника, що вчиняє незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги (підрозділ 2.4), здобувач надає його ґрунтовну характеристику відповідно до груп ознак: біологічних, соціальних,

ознак спеціального суб'єкта та наявності співучасті під час вчинення кримінального правопорушення. Позитивно оцінюючи вказаний науковий результат, варто зауважити, що слід було б приділити увагу виявленню причин і умов, які сприяють учиненню кримінального правопорушення, торкнутися питань реалізації профілактичної діяльності у контексті вивчення особи правопорушника.

3. За змістом підрозділу 3.1 «Криміналістичні ситуації розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», автором зазначається, що хоча у науковій літературі є усталеною точка зору про формування у методиці розслідування кримінальних правопорушень саме типових слідчих ситуацій, однак, у контексті дослідження, обрано новий підхід, а саме – розглянуто проблематику під кутом зору ширшого поняття – криміналістичних ситуацій. Така думка є оригінальною, але потребує додаткового обґрунтування.

4. За змістом підрозділу 3.4 «Особливості взаємодії слідчого із правоохоронними органами та іншими суб'єктами під час розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», здобувач розглядає питання взаємодії правоохоронних органів (Національна поліція України, Бюро економічної безпеки України, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань). Варто зауважити, що автором окреслено не повне коло правоохоронних та інших державних органів, які залучаються до взаємодії за даних умов.

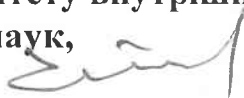
Викладені зауваження мають дискусійний характер і суттєво не впливають на високу оцінку дисертації як актуального, якісного, послідовного завершеного наукового дослідження, у якому вирішено окрему наукову проблему.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Узагальнюючи викладене, можемо зауважити, що дисертація «Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних

пожертв або безоплатної допомоги» є самостійною кваліфікаційною науковою працею, що виконана здобувачем особисто, містить нові науково-обґрунтовані теоретичні результати проведених ним досліджень, що мають важливе значення для розвитку науки криміналістики.

Дисертація «Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, **Степанченко Андрій Володимирович**, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент –
старший науковий співробітник науково-
дослідної лабораторії превентивної діяльності
та соціологічних досліджень ННІ підготовки
фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Національної поліції України Дніпровського
державного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Костянтин ЧАПЛИНСЬКИЙ

Підпис Чаплинського К.О. засвідчую:

Перший проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Ігор МАГДАЛІНА